

ინვესტიციები და თავისუფალი ეკონომიკური ზონები

მეგი ანანიძე, სტუ-ს დოქტორანტი
რევაზ შენგელია, სტუ-ს პროფესორი

რეზიუმე

ნებისმიერი ქვეყნის ეკონომიკის განვითარებისათვის უმნიშვნელოვანეს წყაროს უცხოური ინვესტიციები წარმოადგენს. მსოფლიოში ყველა ქვეყანა ცდილობს მაქსიმალური ინვესტიციები თავის ქვეყანაში მიიზიდოს და ამ ძალიან დიდი კონკურენციის პირობებში ქვეყნები სხვადასხვა ძალისხმევას მიმართავენ. ზუსტად ეს მიზეზი იყო მე-20 საუკუნის ბოლოს ახალი ტენდენციის დამკვიდრებისა. ქვეყნებმა დაიწყეს თავიანთ ტერიტორიებზე გარკვეული ზონების შექმნა, სადაც ინვესტორებისთვის საგადასახადო და ადმინისტრაციულ შეღავათიან პირობებს ანებსდნენ. მიუხედავად აღნიშნული ინოვაციისა აქაც გამოჩნდა მძლავრი კონკურენცია, რადგან მხოლოდ საშელავათო პირობები არ იყო საკმარისი ახალი ინვესტიციების მოსაზიდად. ეკონომიკური ზონები განსხვავდებოდნენ ადგილმდებარეობით, სამუშაო ძალის კვალიფიკაციით, ქვეყნის განვითარების დონით და ა.შ. მსოფლიოში დაახლოებით 3000 ასეთი ზონა არსებობს, მაგრამ მხოლოდ მისი 20% არის წარმატებული, თავის საქმიანობაში.

Investment and Free Economic Zones

Megi Ananidze, PHD student of GTU
Revaz Shengelia, Professor of GTU

Summary

The most important source for the economics development of any country is the foreign investment. The countries all over the world try to attract the maximum investment in its country and due to the very competitive environment in countries. They use different affords precisely that was the reason for the establishment new trend in the late twentieth centuries. The countries began to allocate the specific zones on territories, where the taxation and administration benefits were established for investors. Despite the innovation the strong competition was presented, due to the privileged conditions were not enough for attraction in new investments. The economic zones differed by the location, by the qualified labor, by the level development of the country etc. There are approximately 3000 of such zone around the world, but only 20% of it is successful in its activity.

საკვანძო სიტყვები: ინვესტიცია — კაპიტალის გრძელვადიანი დაბანდება; თავისუფალი ეკონომიკური ზონა — ქვეყნის ტერიტორიის გამოყოფილი

ნაწილი, რომელშიც მოქმედებს, დანარჩენი ქვეყნის ნაწილისგან განსხვავებული და გამარტივებული ეკონომიკური რეგულაციები. უცხოური ინვესტიციები, დაფუძნება, ეკონომიკური ზონა.

ძირითადი ნაწილი

უცხოური ინვესტიციების დიდი რაოდენობით შემოდინება ნებისმიერი ქვეყნისთვის სასურველი მომენტია, რადგან უცხოურ ინვესტიციებს მოზიდვას გარდა ფინანსების შემოდინებისა თან ახლავს ახალი ტექნოლოგიების შემოდინება, სამუშაო ძალის კვალიფიკაციის ამაღლება, ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარება და ა.შ. ინვესტიციების მოსაზიდად განვითარებადი ქვეყნები სხვადასხვა გზებს მიმართავენ. ერთერთი ასეთი გზა თავისუფალი ეკონომიკური ზონების შექმნა იყო. საქართველომ თავისი დამოუკიდებლობის პირველსავე წლებში დაიწყო თავისუფალი ეკონომიკური ზონების (თეზ) შექმნის იდეაზე მუშაობა. ამ პერიოდისთვის საქართველოს ეკონომიკა განიცდიდა სერიოზულ კრიზისს. ქვეყანაში იყო უმკაცრესი საგადასახადო პოლიტიკა, ასევე პროდუქციის მრავალ სახეობებზე ვრცელდებოდა სხვადასხვა შეზღუდვები და ტარიფები (ლიცენზიები, კვოტები და ა.შ.). აღნიშნული პროექტი საკმაოდ მიმზიდველი იყო და საქართველოს მთავრობა ამ პროექტზე დიდ იმედებს ამყარებდა.

დღეისათვის საქართველოში მოქმედებს ფოთის, ქუთაისისა და თბილისის თავისუფალი ინდუსტრიების ზონები, ასევე ქობულეთისა და ანაკლიის თავისუფალი ტურისტული ზონები.

თავისუფალი ინდუსტრიული ზონა არის საქართველოს საგადასახადო კოდექსით გათვალისწინებული თავისუფალი ზონის ნაირსახეობა, სადაც მოქმედებს დამატებითი პირობები და საგადასახადო შეღავათები. ის განლაგებული უნდა იყოს მიწის არანაკლებ 10 ჰექტარზე და მასზე არ ვრცელდება ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების უფლებამოსილება. მიუხედავად იმისა, რომ თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონაში რეგისტრირებული ორგანიზაციები განთავსდებიან არიან მოგების, ქონების, დღგ-ს, იმპორტისა და ექსპორტის გადასახადებისგან, ასევე სარგებლობენ სხვადასხვა საგადასახადო შეღავათებით, დღესდღეისობით მაინც წარუმატებელ პროექტად ითვლება.

რაც შეეხება თავისუფალ ტურისტულ ზონებს, აქ ინვესტორები განთავსდებიან არიან ქონებისა და მოგების გადასახადისაგან 15 წლის განმავლობაში, ასევე განთავსდებიან არიან მშენებლობის ნებართვის მოსაკრებლისაგან, გარდა ამისა ინვესტორს შესაბამისი მიწის ნაკვეთი გადაეცემა

სიმბოლურ ფასად 1 ლარად, მაგრამ მიუხედავად აღნიშნული პირობებისა სამწუხაროდ არსად ჩანს ინვესტორები, რომლებსაც სურვილი აქვთ აღნიშნული შეღავათებით სარგებლობისა.

საინტერესოა რა არის გამომწვევი მიზეზები და პრობლემები აღნიშნული შეღავათების მიუხედავად უცხოელი და ადგილობრივი ინვესტორების არააქტიურობისა?

პირველი რაც ძალიან მნიშვნელოვანია ინვესტორისათვის არის ქვეყნის უსაფრთხოება და მისი ეკონომიკურ-პოლიტიკური სტრატეგია. სამწუხაროდ საქართველოში ოკუპირებული ტერიტორიებისა და 2008 წლის აგვისტოს ომის შემდგომ პერიოდში აღინიშნება ინვესტიციების კლება, რაც სწორედ ამ ფაქტორით არის განპირობებული. ამას დაერთო მსოფლიო კრიზისი და ინვესტიციების კლება მსოფლიო ბაზარზე. ასევე მნიშვნელოვანია პოლიტიკური სტაბილურობა, ინვესტორს არ უნდა ქონდეს შიში როგორც მთავრობისა ასევე აღნიშნული მთავრობის ცვლილებისა. ნებისმიერ განვითარებად ქვეყანაში ხელისუფლების ცვლა დაკავშირებულია ქვეყანაში ეკონომიკური და პოლიტიკური კურსის ცვლილებასთან, რაზეც ინვესტორები საკმაოდ რთულად რეაგირებენ, ამიტომ ქვეყანამ უნდა მისცეს ინვესტორს გარანტიები, რომ მთავრობისა თუ ეკონომიკური კურსის ცვლილება არ აისახება მის ბიზნეს საქმიანობაზე.

მეორე მნიშვნელოვანი საკითხია ის, რომ მრავალი ქვეყანა ვინც ქმნის თავისუფალ ეკონომიკურ ზონებს, აღნიშნული ზონის გარეთ ავრცელებს მკაცრ საგადასახადო პოლიტიკას. დღესდღეისობით საქართველოში თითქმის ერთიანი მიდგომაა ინვესტორების მიმართ, როგორც აღნიშნულ ზონებში ასევე ამ ზონების გარეთაც. საქართველოს ძალიან ჭირდება ინვესტიციები, რის გამოც მთავრობამ გაამარტივა ბიზნესის რეგისტრაცია, შეამცირა გადასახადები, შეღავათიანი ტარიფები შეუქმნა ინვესტორებს არა მარტო აღნიშნულ ზონებში არამედ მთლიანი ქვეყნის მასშტაბით, რის გამოც აზრი დაკარგა აღნიშნულმა ზონებმა. აღნიშნული ზონებისთვის მეტი დატვისთვის მისაცემად კი საჭიროა ამ ზონებში სხვა რეგულაციების შემოღება, საქმიანობის სფეროების უფრო ფართო არცევანის შემუშავება. მთელ რიგ ქვეყნებში ქვეყანა საკუთარ თავზე იღებს თავისუფალ ეკონომიკურ ზონებში ინფრასტრუქტურის ხარჯებს, ასევე ბევრ შემთხვევაში შენობა აღნიშნულ ზონაში უკვე აშენებულია და მზადაა ექსპლუატაციისათვის. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე ქვეყანამ უნდა შესთავაზოს ინვესტორს განსხვავებული და ინოვაციური იდეები.

მესამე მნიშვნელოვანი საკითხია უნდობლობა სასამართლო ხელისუფლების მიმართ. სამწუხაროთ ქვეყანაში ხშირია მონოპოლიისა და ლობირების მაგალითები, რაც ინვესტორს უკარგავს სამართლიანობის შეგრძნებას. სასურველია სანამ ქვეყანა მოახდენს სასამართლოს სრულ რეფორმას აღნიშნულ ზონებში წარმოშობილი დავები გადაწყდეს

ევროპის სამართლებრივი ნორმების საფუძველზე.

ზემოაღნიშნულიდან შეგვიძლია დავასკვნათ რომ აუცილებელია ინფრასტრუქტურის მოწესრიგება, სახელმწიფოს მხრიდან ეკონომიკაში ცაურეელობა და სახელმწიფოს მხრიდან მაქსიმალური მხარდაჭერა ინვესტორების მიმართ არის თავისუფალი ეკონომიკური ზონებისა და ინვესტიციების მოზიდვის წარმატების საწინდარი. აუცილებელია ქვეყნის მთავრობაში სპეციალისტების მიერ შესწავლილი და გამოკვლეული იქნეს ინვესტიციების თითოეული შემთხვევა, წარმატებისა და წარუმატებლობის მიზეზები და შესაბამისად მიღებული იქნეს გადაწყვეტილებები. სახელმწიფომ უნდა გადახედოს თავის პოლიტიკას ამ მიმართულებით და განიხილოს როგორც სხვა ქვეყნის გამოცდილება და მაგალითები ასევე ქვეყნის შიგნით არსებული მდგომარეობა. მხოლოდ ამ შემთხვევაში არის შესაძლებელი სწორი პოლიტიკის შემუშავება რომელიც აუცილებლად მოუტანს ქვეყნის ეკონომიკას წინსვლასა და წარმატებას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. რ. შენგელია, ინვესტიციები და მათი როლი ტრანსფორმირებადი ეკონომიკის ქვეყნების განვითარებაში, თბილისი 2013წ.
2. შ.გოგიაშვილი, კონკურენტული კანონმდებლობა და ბიზნეს გარემო საქართველოში, ჟურნალი „ახალი ეკონომისტი“ №1 2006წ.
3. თ.შენგელია, რეგიონალური ეკონომიკური ინტეგრაცია და უცხოური ინვესტიციების როლი საქართველოში, თბილისი 2010წ.
4. ი.მესხია, გლობალური კრიზისი და საქართველოს ეკონომიკა, ჟურნალი სოციალური ეკონომიკა“ №2 თბილისი 2009წ.
5. ზ. გარაყანიძე რატომ ფერხდება ინვესტიციები თავისუფალ ინდუსტრიულ ზონებში, ჟურნალი „ბანკები და ფინანსები“ თბილისი 2015 წლის სექტემბერი